

जाह्निकीचे दर.
मालील पञ्चावर चौकशा
कगर्वा.
मध्यम्यापक, अर्थ,
'दुर्गाशिवान', पुणे २.

अर्थ

वर्गणीचे दर.
वार्षिक वर्गणी
रु. ४.
(टपाल इंग्लिश माफ)
किरकोळ अंकास
एक आणा.

'अथ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र.

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष २

पुणे, बुधवार, तारीख ३० डिसेंबर, १९३६.

अंक ५२

एशियन पॉलिसी

म्हणजेच

आयुर्विभ्याच्या निरनिराळ्या सर्वांस
सोयीस्कर योजना.

महाराष्ट्रांत ठिकठिकाणी एजंट नेमावयाचे आहेत

धी एशियन अँशुरन्स कंपनी, लिमिटेड

एशियन बिल्डिंग : मुंबई नं. १

K. K. & Co.

Photographic Dealers
POONA.

संजीवन हेअर टॉनिक

दारुणा, केंस गळणें व टक्कल

ह्यावर अनुभविक उपाय

संजीवन मॅन्युफॅक्चरिंग कं., अहमदाबाद

डेक्कन गो ल्ड फ्ले क

गो

ल्ड

फ्ले

गि-हार्डकांच्या आवडीनिवडी-
चा पूर्ण विचार करून अनुभवी
तज्ज्ञांच्या देखरेखीखाली तयार
केलेली ही सिगारेट फार लोक-
प्रिय झाली असल्यास नवल
नाहीं.

Apply for Agencies—

क Deccan Tobacco Works,
Poona 4

Tel. Address—'CIGARETTES' POONA.

दी प्रॉव्हिन्शियल बँक ऑफ इंडिया लि.

हेड ऑफिस, बँगलोर.

पुणे शाखा: महंमद विल्डिंग, लक्ष्मीरोड, पुणे शहर.

बिनव्याजी एक हजार रुपयांपर्यंत पैसे मिळविण्याची
कायदेशीर अपूर्व योजना म्हणजेच 'चिटफंड' स्कीम.

वरील योजनेबाबत सर्व व्यवहार खास बँकेमार्फत होत
असल्याने मध्यम वर्गाची व छोट्या व्यापाऱ्यांची विशेष
सोय झाली आहे. चौकशीकरिता लिहा अगर भेटा.

बँकेत खालील व्यवहारही केला जातो.

चालू, सेव्हिंग्ज व मुदत ठेवी स्वीकारल्या जातात.
व्याज अनुक्रमे २%, ३%, ४% ते ६%

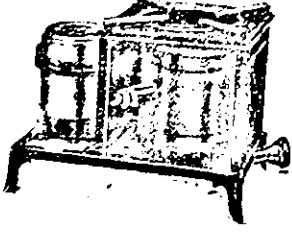
पांच वर्षे मुदतीची किफायतशीर कॅशसर्टिफिकेट
मिळतात.

सोने, चांदी, शेअर्स, इन्शुरन्स पॉलिसी, घर व इतर
मालावर कर्जाक रकमा दिल्या जातात.

एजंट,

शाखा-लक्ष्मीरोड, पुणे शहर.

कॉलेज विद्यार्थ्यांच्या विशिष्ट
गरजा लक्षांत घेऊन हें
मॉडेल बनविलें आहे.

किंमत माफक.

पंप नाही ! पिन नाही !! आवाज नाही !!!

ज्युनियर प्रभाकर
सेफ्टी स्टोव्ह

माहितीपत्रक मागवा

मेकर्स:-ओगले ग्लास वर्क्स., लि.
ओगलेवाडी, (सं. औंध), जिल्हा सातारा.

पुणे स्टॉकिस्ट्स:-

१ केळकर ब्रदर्स,

बुधवार चौक.

२ म. इ. को. ऑ. एजन्सी,

लक्ष्मीरोड.

विविध माहिती

सरकारी कचेऱ्यांतील कामाचे तास

मुंबई शहरांतील सरकारी कचेऱ्यांच्या कामाचे तास टॉमस कमिटीच्या शिफारसीस अनुसरून ६३ चे ७३ करण्यांत आले होते, ते आतां कमी होऊन ६३ करण्यांत आले आहेत. १०-४५ ते ५-३० अशी हल्ली कामाची वेळ आहे.

परदेशांतून ग्रेटब्रिटनमध्ये प्रवाशांचा ओघ

परदेशांतून ग्रेटब्रिटनमध्ये ज्यास्त ज्यास्त प्रवासी येऊ लागले आहेत. ही आयात १९३० साली जेवढी झाली, तेवढी आजपर्यंत कोणत्याच वर्षी झाली नव्हती. तथापि, चालू वर्षाच्या पहिल्या दहा महिन्यांतच हें रेकॉर्ड मोडलें आहे; कारण ऑक्टोबर अखेर, १९३० साली २१० जास्त प्रवासी ग्रेटब्रिटनमध्ये आले आहेत.

बांबे टॉकीज, लि.

वरील सिनेमा कंपनीची दुसरी सर्वसाधारण सभा गेल्या आठवड्यांत भरली होती. त्यावेळीं भागीदारांस सादर केलेल्या डायरेक्टरांच्या अहवालावरून कंपनीस अहवालाचे वर्षी ८७,७९९ रुपये नुकसान आल्याचें दिसून येतें. ह्यापुढें कंपनीच्या व्यवहारांत नफा दिवू लागेल अशी अपेक्षा अहवालांत व्यक्त करण्यांत आली आहे.

निजाम स्टेट रेल्वेच्या नफ्यांत वाढ

निजाम स्टेट रेल्वेमध्ये १४ कोटी ७ लक्ष रुपये भांडवल गुंतलेलें आहे. ३१ मार्च १९३५ अखेर संपलेल्या वर्षांत ह्या रेल्वेस ९१ लक्ष रुपये नफा झाला. म्हणजे, भांडवलावर ६.२ टक्के व्याज सुटलें. गेल्या वर्षी ५.८ टक्के व्याज पडलें होतें.

हिंदुस्थानांत परदेशी खेळण्यांची आयात

नाताळाचे सुमारास लहान मुलांच्या खेळण्यांची मोठी आयात हिंदुस्थानांत होत असते. ह्या व्यवसायांत जपान अग्रेसर असून, ग्रेटब्रिटन व जर्मनी हे देश पाठोपाठ येतात. नोव्हेंबर महिन्यांत हिंदुस्थानामध्ये ४५३ हजारची जपानी खेळणी आली, ग्रेट ब्रिटनमधून २९३ हजारचा माल उतरला व जर्मनीने २०३ हजारची खेळणी इकडे पाठविली. अमेरिकेच्या वांट्यास फक्त २ हजारचा व्यापार आला.

ता. १५ व १७ फेब्रुवारी - सार्वजनिक सुट्ट्या

सोमवार व बुधवार, ता. १५ व १७ फेब्रुवारी, हे दोन दिवस मुंबई प्रांतिक कायदेमंडळाच्या निवडणुकीनिमित्त सार्वजनिक सुट्टीचे समजले जातील असें सरकारी गॅझेटांत जाहीर झाले आहे.

बँकांस सुट्टी

गुरुवार व शुक्रवार ता. ३१ डिसेंबर १९३६ व १ जानेवारी १९३७ रोजी, अनुक्रमे वर्षअखेर आणि वर्षारंभ ह्यानिमित्त बँका बंद रहातील.

पुण्याची वीज कंपनी भांडवल वाढविणार

दि पूना इलेक्ट्रिक सप्लाय कंपनीचे भांडवल २० लाखांचे ३५ लाख करण्यांत यावे व त्याकरितां १०० रुपयांचा एक असे १५,००० ऑर्डिनरी भाग काढण्यांत यावे, हा ठराव पास करण्याकरितां कंपनीची विशेष साधारण सभा मुंबई येथे कंपनीच्या नोंदलेल्या कचेरीत ता. ३१ डिसेंबर रोजी भरणार आहे. सध्याच्या भागीदारांस नवे भाग मिळण्याचा अग्रहक राहिल आणि हल्लीच्या भागांच्या हक्कांप्रमाणेच नवीन भागांस हक्क प्राप्त होतील.

कॉपेन्सेशन ब्रोकर्स लि.

हंडगावळीच्या निर्बंधांमुळे ग्रेटब्रिटन व इतर युरोपियन देश ह्यांमध्ये मालाची आयात-निर्गत होण्यास अडचण पडते. तथापि ऐनजिनसी विनिमय झाल्यास परस्परांच्या येण्यादेण्याची वजावट आपोआपच होते. ह्या पद्धतीने व्यापार करण्याकरितां वरील कंपनी ग्रेटब्रिटनमध्ये स्थापन झाली आहे व जर्मनीशी तिचा व्यवहार मोठ्या प्रमाणावर चालेल अशी अपेक्षा आहे.

शस्त्रास्त्रांचा व्यापार-इंग्लंडचे अग्रेसरत्व

१९३४ मध्ये शस्त्रास्त्रांच्या एकूण जागतिक निर्गतपैकी शेकडा २१.१ इतकी निर्गत एकट्या त्सेकोस्लोव्हाकियांतून झाली. ग्रेट ब्रिटनने २०.६ टक्के माल पुरवला. १९२९ पासून शस्त्रास्त्रांचा आंतरराष्ट्रीय व्यापार घटत चालला होता, तथापि शस्त्रसंन्यास परिषदेचा बोजवारा उडाल्यापासून हें पारडें फिरलें आहे.

पुणे शहरांतील जन्म-मृत्यूंचे आंकडे

पुणे शहरांत १९३५-३६ साली एकूण ५,९७७ जन्म व ५,६२६ मृत्यू नोंदले गेले. जननाचे व मृत्यूचे दर हजार वस्तीशी प्रमाण अनुक्रमे ३५.५९ व ३४.४४ असे पडले.

अमेरिकेतील घनाढ्य लोक

दरसाल पाव कोटी रुपयांपेक्षा ज्यांस्त मिळकत असणारे असे अमेरिकेत १९३४ साली ३३ श्रीमान गृहस्थ होते. न्यूयॉर्क संस्थानांतील एका नागरिकाची वार्षिक प्राप्ती सवा कोटीपेक्षा ज्यास्त होती.

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ... ६२४	सिमेंटचे प्रात्याक्षिक-सत्तेचे सरें केंद्रस्थान
२ धनिक लोकांत त्यागवृत्ति वसली पाहिजे ... ६२५	६ सुसांचें मरण ... ६२९
३ पूर्ववैभव आणि सद्यःस्थिति ... ६२५	७ फंड जमविण्याची नावीन्यपूर्ण तन्हा ... ६३०
४ सिनेमाचे धंद्यास सरकारी सहाय ... ६२६	८ रेलवेजचे वहातुकीचे दर आणि स्वदेशी धंदे ... ६३१
५ रफुड विचार ... ६२७	९ स्वदेशीविपर्यायी तीव्र भावना ... ६३१
मॅचेस्टरचा कापडाचा धंद्या-लॅकेशायर आणि हिंदुस्थान-हिंदी रेल्वेजच्या प्रश्नाची पुनः चर्चा--मध्यम वर्गातील चेकरी व मुंचई सरकारची योजना-डेकन अधिकलचरल असोसिएशन, पुणे-रंगित	१० हिंदुस्थानातील सहकारी चळवळीची प्रगति ... ६३२
	११ परराष्ट्रीय प्रवासी आकर्षणांत फायदा ... ३६२
	१२ सुशिक्षितांमधील बेकारीचे निवारण ... ६३३
	१३ निवडक बाजारभाव ६३३

अर्थ

बुधवार, ता. ३० डिसेंबर, १९३६

धनिक लोकांत त्यागवृत्ति वसली पाहिजे

रघुकुळांतील राजांचे वर्णन करतांना कालिदासाने आपल्या रघुवंशांत ते पुरुष आपल्या संपत्तीचा उपयोग दानधर्माकडे करणारे (त्यागाय संभृतार्थानाम्) होते असे म्हटले आहे. संपत्तीचे सार्थक श्रीमान लोकांनी तिचा विनियोग गोरगरीबांस सहाय देण्यांत करण्यामध्ये आहे असे दर्शवण्याचा हेतु त्यांत स्पष्ट आहे. धनिकांचे धनार्जन केवळ स्वसुखाकरतां असतां क.मा नये आणि त्यांचे समाजाच्या सुस्थितीची जबाबदारी असते, हे सनातन सत्य सर्वमान्य असून सुसंस्कृतीस अनुसरून आहे. संपत्ती व तिच्या अनुषंगाने येणारा अधिकार ह्यांचा वेमुर्वतपणाने अंमल करणारांचे स्वार्थी वर्तन अभ्युदयकारी समाजघटना व समाजाचे सामुदायिक हित ह्यांच्याशी सुसंगत असत नाही. आधुनिक यांत्रिक युगांत स्वार्थी व्यक्तिवास विशेष जोर आला असल्याने समाजामधील निरनिराळ्या घटकांत विरोध उत्पन्न झाला आहे आणि त्यास वर्गकलहाचे स्वरूप प्राप्त झाले आहे. मालक विरुद्ध कामकरी आणि भांडवलशाही विरुद्ध समाजसत्तावाद हा तंटाहि त्या कलहाचे लक्षण आहे. अनियंत्रित स्पर्धा आणि वैयक्तिक स्वार्थसाधन ह्यांचे दुष्परिणाम अर्थशास्त्रज्ञांस अवगत असून संपत्तीच्या समाजातील विषम विभागणीस आळा बसावा म्हणून श्रीमंतांच्या प्राप्तीवर अधिक दराने सरकारने कर लादण्याच्या तत्त्वास त्यांची पूर्ण संमति आहे.

श्रीमंत लोकांनी समाजहितासंबंधाची जबाबदारी आपणांवर आहे ही जाणीव ठेवून आपल्या संपत्तीचा उपयोग केल्यास सध्या चोहोकडे माजलेली अस्वस्थता व असंतोष ह्यांस पुष्कळ आळा बसेल. समाजातील प्रत्येक व्यक्तीस जगण्याचा व सुखाने नांदण्याचा हक्क आहे ही मागणी वरील जाणिवने पुरी पाडतां येणे शक्य असून कर्तव्य, अधिकार आणि न्याय्य हक्क ह्यांचा मेळ बसवतां येईल, हे तत्त्व आतां चोहोकडे मान्यता पावत आहे आणि भांडवलशाहीसहि त्याच्या अनुरोधाने कळत व नकळत मुरड बसत चालली आहे. रशिया,

जर्मनी, इटली, फ्रान्स, ग्रेट ब्रिटन व अमेरिका ह्या भिन्न-घटनेच्या राष्ट्रांत ही उत्क्रांतिष्कमी-अधिक प्रमाणांत झाली आहे किंवा होत आहे. श्रीमंतांनी गरीबांच्या आणि कारखानदारांनी कामकऱ्यांच्या सुखसोयीची तरतूद करणे हे ह्या प्रवृत्तीचे ठळक लक्षण आहे, असे म्हणण्यास हरकत नाही. हिंदी संस्कृतीमध्ये वरील तत्त्व मूलभूत आहे आणि महात्मा गांधींची शिकवण त्यास धरून आहे. पाश्चात्य राष्ट्रांमध्ये सरकारांनी ह्याबाबतीत केलेल्या उपक्रमाचा उल्लेख वर केला आहे आणि तिकडील कारखानदारांनी व श्रीमान व्यक्तींनी सामान्य जनतेच्या हितासाठी कोट्यवधि रुपये खर्चून केलेल्या व्यवस्थेची उदाहरणे प्रसिद्ध आहेत. अलीकडच्या काळातील दानशूर हिंदी धनिकांची नांवे सर्वश्रुत असून प्रत्यक्ष मुंबई इलाख्यांत त्यांची संख्या अभिमानास्पद रीतीने मोठी आहे. त्यांचा नामनिर्देश येथे करण्याची आवश्यकता नाही, इतकी ती लोकपरिचयाची आहेत.

इंग्लंडमध्ये, लॉर्ड न्यूफील्ड ह्या दानशूर कारखानदारांचे ताजे उदाहरण येथे लक्षांत ठेवण्यासारखे आहे. ह्या गृहस्थाने इस्पितळे व वैद्यकाचे संशोधन ह्या प्रीत्यर्थ सुमारे तीन-चार कोटि रुपये दिले असल्याची हकीकत आम्ही मागे दिली आहे. आतां त्यांनी आपल्या हुकमतीखाली असलेल्या नऊ मॉरिस कारखान्यांतील कामकऱ्यांच्याकरितां एक योजना आखून तिच्या अंमलबजावणीस प्रारंभ केला आहे. ज्यांचे वार्षिक उत्पन्न तेरा हजार रुपयांपेक्षा जास्त नाही अशा आपल्या नोकर लोकांच्या वार्षिककालाची सोय व्हावी म्हणून त्यांनी अगोदरच व्यवस्था केली आहे. कारखान्यांत मजुरीने काम करणारांस रजेच्या दिवसांचा मेहनताना मिळून शिष्य आपल्या कंपनीच्या नफ्यांत हिस्सा मिळावा अशी योजना लॉर्ड न्यूफील्ड ह्यांनी आतां निश्चित केली आहे. मॉरिस मोटार कंपनी लिमिटेडचे सुमारे पावणेतीन कोटि रुपयांचे भाग ते ट्रस्टींच्या स्वाधीन करणार असून त्यांवर दरवर्षी दिल्या जाणाऱ्या डिविडेंडचा एक स्वतंत्र फंड निर्माण केला जाईल आणि त्याची वांटणी कारखान्यांत रुजू असलेल्या कामकऱ्यांमध्ये करण्यांत येईल. म्हणजे हे कामकरी मॉरिस कंपनीचे भाग धारण करणारे होतील अशी लॉर्ड न्यूफील्ड ह्यांची विचारसरणी आहे. गेल्या अकरा वर्षांत त्यांनी लोकोपयोगी कार्यास सात कोटि रुपये दिले आहेत. संपत्तीच्या योग्य उपयोगाचे हे नमुनेदार उदाहरण आहे. "आमचे सुदैव किंवा पराक्रम ह्यांचे योगाने आम्हांस मिळालेल्या संपत्तीवर इतरांचा काय हक्क आहे" असे धनिकांनी म्हणून चालावयाचे नाही. संपत्तीचे उत्पादन किंवा तिचा लाभ ह्यांस समाजाचे सहकाय व रक्षण ह्यांची आवश्यकता असल्याने तिच्या उपभोगांत दुसऱ्यांस वांटेकरी करणे हे श्रीमंतांचे कर्तव्य ठरते आणि त्याची अपेक्षा करण्याचा अधिकार समाजास पोहोचतो.

पूर्ववैभव आणि सद्यःस्थिति

आर्थिक प्रगतीचा मार्ग

साताऱ्याच्या न्यू इंग्लिश स्कूलच्या वार्षिक संमेलनाचे प्रसंगी प्रो. काळे ह्यांनी केलेल्या अध्यक्षीय भाषणाचा सारांशः—

(१) कै. वा. सीतारामपंत देवधर ह्यांनी ह्या शाळेची स्थापना करून तिचा उत्कर्ष केला, त्यांची ध्येयनिष्ठा, शील व चिकाटी ह्या गुणांचे आजच्या प्रसंगी स्मरण करणे उचित आहे.

(२) त्यांनी घालून दिलेल्या मार्गाने ह्या शाळेचे मुख्या-

ध्यापक व शिक्षक आपले कार्य नेटाने व कर्तव्यबुद्धीने करित आहेत, ह्याबद्दल त्यांचे अभिनेंदेन करणे आवश्यक आहे.

(३) विद्यार्थी व विद्यार्थिनी ह्यांचे संवाद आतांच झाले. त्यांचा कार्यक्रम उत्कृष्ट वठरा ह्याबद्दल त्यांचे व शिक्षकांचे कौतुक करणे जरूर आहे.

(४) डेवेलस, गाणी व संवाद ह्यांच्या कार्यक्रमांत, टापटीप, शिस्त, तालबद्धता आणि सामुदायिक एकजीवी कृती ह्यांचे महत्त्व आहे ते तरुण पिढीने पुढील सांसारिक व सार्वजनिक आयुष्यक्रमांतहि ओळखून त्याप्रमाणे आचरण केल्यास शिक्षणाचे चीज होईल.

(५) सातारा शहर ही मराठेशाहीची राजधानी होती. येथे व संबंध जिल्हाभर जी पूर्वतिहासाची स्मारके आहेत, त्यापेक्षा तरुण पिढीस अधिक स्फूर्तिदायक काय असणार ?

(६) येथे राज्यकार्यधुरंधर मुत्सद्दी आणि शूर शिपाई होऊन गेले. त्यांचे वैभव कां नष्ट झाले ह्याचा बारकाईने विचार करा.

(७) मराठी राज्यांत व्यापार, धंदे व शेती चांगल्या स्थितीत होती आणि लोक उद्योगी होते. आज बेकारी कां माजली आहे ह्याची चौकशी होऊन तिच्यावर उपाययोजना करणे अगत्याचे आहे.

(८) येथे तेच डोंगर, त्याच नद्या, तीच जमीन आहे आणि पूर्वीच्याच मराठ्यांचे वंशज रहात आहेत. मग आज आर्थिक दुःस्थिति कां दिसून येत आहे ?

(९) मुला-मुलींचे आईबाप, पाळक व शिक्षक ह्यांनी ह्या प्रश्नाचा विचार करून सदरद्वय स्थितीस तोड काढली पाहिजे.

(१०) सध्याची शिक्षणपद्धति निरुपयोगी असल्याने बेकारी व दारिद्र्य देशांत माजले असल्याची हाकाटी चोहोंकडे चालली आहे. विश्वविद्यालयांच्या पदवीदानप्रसंगां वक्त्यांच्या भाषणांतून हाच सूर निघत आहे.

(११) जगाच्या बदललेल्या परिस्थितीत व्यावहारिक स्वरूपाचे शिक्षण आमच्या देशांत दिले जाणे अत्यंत आवश्यक झाले आहे. आज ह्या गोष्टीकडे आमचे दुर्लक्ष होत आहे.

(१२) सध्याचा काळ उद्योगधंदे व व्यापार ह्यांच्या प्रसाराचा आहे; त्यांत भाग घेऊन कार्यक्षम नागरिक बनण्याची पात्रता तरुण पिढीत उत्पन्न होईल असे शिक्षण घरांत, शाळांत व समाजांत सर्वत्र देण्यांत आले पाहिजे.

(१३) ह्याबाबतीत पाळकांचा बेफिकीरपणा दिसून येतो, तो दूर झाला पाहिजे, आणि शिक्षकांनीहि आपली जबाबदारी ओळखली पाहिजे.

(१४) सध्याची तरुण पिढी बिघडली असल्याविषयी ओरड ऐकू येते, पण ती सरी आहे असे मला वाटत नाही. परिस्थितीचे यथायोग्य ज्ञान करून घेऊन तरुणांस चांगला मार्ग दाखविण्याचे काम वयस्क मंडळीचे व पुढाऱ्यांचे आहे.

(१५) वेस्टर्न इंडियासारसी विमा कंपनी भरभराटीस आणून सातान्याने महाराष्ट्रास धडा घालून दिला आहे. त्याच मार्गाने संघटितपणाने आतां आपणांस पुढे जावयाचे आहे.

(१६) न्यू इंग्लिश स्कूलमध्ये बौद्धिक व शारीरिक शिक्षणाची व्यवस्था कशी होते हे आपण आतांच श्री. पारसनीस ह्यांचेकडून ऐकले आहे.

(१७) राष्ट्राच्या अभ्युदयास पोषक असे कार्य ह्या संस्थेकडून वाढत्या प्रमाणांत होत रहावे अशी माझी इच्छा आहे.

(१८) "अर्थ" पत्रांचा संपादक व महाराष्ट्राच्या इतिहासाचा अभ्यासक ह्या नात्याने, आर्थिक प्रश्नांविषयीची आमच्या सुशिक्षित वर्गात किती अनास्था आहे ह्याचा अनुभव मी प्रत्यही घेत आहे. ही मनोवृत्ति बदलल्यावांचून उन्नतीची आशा करणे व्यर्थ आहे.

(१९) महाराष्ट्रीय समाजाची दृष्टि अंतर्मुख व व्यावहारिक बनून उद्योगधंदे, शेती व व्यापार ह्यांच्या सुधारणेकडे अधिकाधिक वळल आणि ह्या कार्यां सर्वांचे सहकार्य होईल तर आपला भाग्योदय जवळ येईल असे मला वाटते.

सिनेमाचे धंद्यास सरकारी सहाय

धंदेवाल्यांच्या मागण्या

सिनेमाच्या धंद्यास सरकार कसे सहाय करू शकेल, ह्याचे विवेचन श्री. चिमणलाल बी. देसाई ह्यांनी, मोशन पिक्चर कन्व्हेंशनच्या मद्रास येथील अधिवेशनातील आपल्या अध्यक्षीय भाषणांत केले. खालील गोष्टींचा त्यांनी प्रामुख्याने उल्लेख केला:-

(१) सिनेमा धंद्यातील अडचणींकडे लक्ष पुरविणाऱ्या स्वतंत्र सरकारी खात्याची स्थापना, (२) मोशन पिक्चर सोसायटीस धंद्याची अधिकृत प्रातिनिधिक संस्था म्हणून मान्यता, (३) सोसायटीच्या सल्ल्याने सेन्सॉर बोर्डांत दरसाल बदल, (४) सोसायटीच्या एका प्रतिनिधीस सदरद्वय बोर्डांत स्थान, (५) सिनेमाच्या धंद्याच्या सर्व कच्च्या मालावरील आणि यंत्रसामुग्रीवरील जकाती काढून टाकण्याची आवश्यकता, (६) सहरद्वय धंद्यास भांडवल पुरवणाऱ्या स्वतंत्र बँकेची स्थापना, (७) सर्व सरकारी खात्यांनी ह्या धंद्यास सहाय करावे, असे कर्माने, (८) परदेशी स्पर्धेविरुद्ध संरक्षणाची योजना, (९) सिनेमासंबंधी उच्च दर्जाच्या शास्त्रीय ज्ञानाची तरतूद करण्याची विश्वविद्यालयांस विनंति, (१०) कांहीं विशिष्ट प्रमाणांत शैक्षणिक फिल्मस दाखविण्याची सिनेमागृहांवर सक्ती, (११) कच्च्या फिल्मस व यंत्रसामुग्री तयार करणाऱ्या हिंदी उत्पादकांस भांडवलासंबंधी व अन्य तऱ्हेने सहाय, (१२) सिनेमा कंपन्यांस शैक्षणिक फिल्मस तयार करण्याकरितां सरकारी खात्यांकडून सवलत आणि मंदत इ.

भिडेचंगेलेखंडीनांगर

कॅरलॉगमागवा

भिडेजाणि सत्यम सागली

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या प्रतीचे सरकारमान्य

झारापकर टेलरिंग कॉलेज

माहितीपत्रक मागवा] आप्पा बळवंत चौक, पुणे २

स्फुट विचार

मॅचेस्टरचा कापडाचा धंदा

कापूस-सुताच्या ब्रिटिश गिरण्यांमध्ये ४६८ लाख चात्या आहेत, असें अलीकडेच्या सानेसुमारिवरून दिसून येते. व्यापारातील घटतीमुळे अलीकडे त्यापैकी ६२ लक्ष चात्या बंद पडल्या असून बाकीच्याहि कामाच्या सर्व वेळभर चालत नाहीत. ह्या बाबतीत थोडीशी सुधारणा होत असल्याची चिन्हे दिसत असली तरी चात्यांच्या संख्येत वाढ होण्याची आशा नाही. जगाला कापसाचे सूत व कापड पुरवण्याचा मक्ता एका काळी लॅकेशायरच्या गिरण्यांकडे होता. गेल्या दहा वर्षांत ही स्थिति पालटली आहे. बहुतेक देश हा धंदा स्वतः हस्तगत करीत आहेत. जपानची स्पर्धा तर लॅकेशायरच्या गिरण्यांस तीव्रतेनें भासत आहे. हिंदुस्थानचेहि सुताचे व कापडाचे उत्पादन झपाट्यानें वाढले आहे. अशा स्थितीत ब्रिटिश गिरण्यांस महायुद्धापूर्वीची भरभराटीची स्थिति प्राप्त होईल अशी आशा करण्यास मुळीच जागा उरलेली नाही. सूत व कापड ह्यांच्या व्यापारांत जपानची चढाओढ ग्रेट ब्रिटनला चांगलीच भासत आहे. जगाच्या बाजारपेठांची दोषांमध्ये परस्परांस समाधानकारक अशी वांटणी व्हावी अशी लॅकेशायरचे गिरणीवाले व व्यापारी ह्यांची इच्छा आहे. परंतु आपल्या उद्योगधंद्यांस व व्यापारास मर्यादा घालून घेण्यास जपान तयार होईल अशी अपेक्षा करणे फुकट आहे. स्वतःच्या गरजा व परिस्थिति ह्यांस अनुसरून प्रत्येक राष्ट्रनें आपापल्या उद्योगधंद्यांची घडी बसवावी असा सध्याचा काळ आहे. ह्या स्वदेशी तत्त्वांच्या धोरणाच्या पायावरच राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय व्यापार उभारला जाणे अपरिहार्य आहे ही गोष्ट सर्वांनीं ध्यानांत ठेवली पाहिजे.

लॅकेशायर आणि हिंदुस्थान

ब्रिटन व हिंदुस्थान ह्यांच्यामध्ये व्हावयाच्या व्यापारी कराराच्या अटीची चर्चा तूर्त थांबली आहे. ह्या करारांत जपानच्या मानाने ग्रेटब्रिटनला विशेष सवलती हिंदुस्थानाकडून मिळाल्यावांचून लॅकेशायरच्या कापडाच्या गिरण्यांस सुस्थिति प्राप्त होणार नाही, असें मत इंग्लंडमध्ये व्यक्त करण्यांत येत आहे. लॉइड्स पॅकिंग वेअरहाउस कंपनीचे अध्यक्ष, मि. वॉटकिन, मॅचेस्टर येथे अलीकडे केलेल्या आपल्या भाषणांत म्हणाले की, हिंदुस्थाननें लॅकेशायरला कितीहि सवलती दिल्या तरी प्रत्यक्ष ह्याच देशांत कापडाच्या गिरण्यांचें उत्पादन इतकें वाढलें आहे कीं महायुद्धापूर्वीच्या काळाप्रमाणे ब्रिटिश माल इकडे येऊन स्वपणे अशक्य आहे. लॅकेशायरमधील गिरण्यांची प्रगति होण्यास त्यांस हिंदुस्थानांत जकातीची भली मोठी सवलत, हिंदी गिरण्यांस मिळणाऱ्या संरक्षणास संक्षेप आणि हिंदी जनतेच्या मिळकतीत वाढ ह्या तीन गोष्टी त्यांच्या मते आवश्यक आहेत. हिंदुस्थान व इंग्लंड ह्यांचे दरम्यान व्हावयाच्या व्यापारी कराराचे बाबतीत ब्रिटिश कारखानदार व व्यापारी ह्यांच्या अपेक्षा कोणत्या प्रकारच्या आहेत, ह्याची कल्पना वरील भाषणावरून सहज येईल. औद्योगिक प्रगतीवांचून हिंदी जनतेचे उत्पन्न वाढणार कसे, हें उत्पन्न आमच्या स्वदेशी गिरण्यांच्या उत्कर्षाशिवाय ज्यास्त होणार कसे आणि संरक्षणावांचून आमच्या गिरण्यांची प्रगति होणार कशी ह्याचा विचार ब्रिटिश कारखानदार करीत

नाहींत. ते केवळ स्वहिताच्या आकुंचित दृष्टीनें ह्या प्रश्नाकडे पहातात आणि हिंदुस्थानच्या गरजा व भावना ते विचारांत घेत नाहीत. तथापि, आमच्या सरकारास त्यांचा योग्य परामर्श घेणे आवश्यक आहे.

हिंदी रेल्वेजच्या प्रश्नाची पुनः चर्चा

ह्या वर्षाचे सुरवातीस अंदाजपत्रकांत गृहीत धरलेल्या उत्पन्नापेक्षां रेल्वेजना १३ कोटी रुपये ज्यास्त मिळतील, अशी आतांपर्यंतच्या आकड्यांवरून अपेक्षा करण्यास हरकत नाही. व्यापारांत होत असलेल्या सुधारणेचेच हें फळ आहे आणि रेल्वेजचे उत्पन्न ह्यापुढे वाढत जाईल, अशी आशा आहे. हिंदी रेल्वेज फायद्यांत कशा चालतील, ह्यासंबंधी सरकारनें शक्य ते प्रयत्न चालविले आहेत. तथापि, व्यापारीवर्गाकडून अपेक्षित सहकार्य व सहाय्य सरकारास मिळत नाही, असें कळकळा येथील असोसिएटेड चेंबर्सच्या सभेतील भाषणांत व्हाइसरॉयानीं सांगितले. वहातुकीचे दर वाढविण्याचा सोपा मार्ग फक्त सरकारास दिसतो अशी, चेंबरचे अध्यक्ष, सर एडवर्ड बॅथॉल, ह्यांनीं टीका केली होती, तिला व्हाइसरॉयानीं उत्तर दिलें. दर उतरविल्यानें वहातुक वाढली, तरी तिला मर्यादा आहे आणि दरामध्ये २५ टक्के कपात केली तर पूर्वी इतकेंच उत्पन्न मिळण्यास वहातुकींत ३२ टक्के वाढ व्हावी लागते व पूर्वी इतका नफा उरण्यास वहातुक ५० टक्के वाढावी लागते, असा हिशेब व्हाइसरॉयानीं पुढे मांडला. रेल्वेजच्या बजेटाची तोंडमिळवणी करण्यास उत्पन्न वाढलें पाहिजे आणि सर्व कमी झाला पाहिजे. रेल्वेजच्या सर्वांत वचत होण्यास पुष्कळ जागा आहे, अशी सार्वत्रिक समजूत आहे. रेल्वेज संघर्षातील विशिष्ट गुंतागुंतीचे प्रश्न समजून घेऊन, आपल्या अनुभवानुसार योग्य ती उपाय-योजना सुचविण्याचे काम सर राल्फ वेजवुड ह्यांचे अध्यक्षतेसाली नेमण्यांत आलेली कमिटी करीलच. ह्या कमिटीकडे व्हाइसरॉयानीं बोट दाखवून, आपलें म्हणणें तिच्यापुढे मांडा, असा आपल्या दुसऱ्या एका भाषणांत हिंदी व्यापार्यांस उपदेश केला आहे. रेल्वेजची गाडी नफ्याचे रुळावर पुनः आणण्यांत कर भरणाऱ्या सर्वच हिंदी नागरिकांचें हित आहे, हें विसरून चालणार नाही. तेव्हां, अंदाजपत्रकाची तोंडमिळवणी झाली तरी इतर मार्गांनीं अप्रत्यक्ष रीतीनें हिंदी प्रजेस रेल्वेजची तूट भरून काढावी लागतां कामा नये. ह्या व्यापक दृष्टीनें रेल्वेजच्या प्रश्नाचा निकाल लागला पाहिजे.

मध्यम वर्गातील बेकारी व मुंबई सरकारची योजना

सुशिक्षित तरुणांमधील बेकारीचा प्रश्न सोडविण्याची जबाबदारी सरकारास नाकारतां येत नाही, ह्याची कबुली मुंबई सरकारनें आपल्या नव्या योजनेच्या द्वारा दिली आहे, असें म्हणण्यास हरकत नाही. शेतकऱ्यांचे ऋणविमोचन, ग्रामोद्धार, सेडगांवी धंद्यांचे पुनरुज्जीवन, इत्यादि मार्गांनीं सेडुतांच्या हिताकडे सरकार लक्ष पुरवूं लागलें आहे. तथापि, मध्यम वर्गातील तरुणांच्या पोटा-पाण्याचा प्रश्न सोडविण्यास सरकारनें अद्याप प्रयत्न केला नव्हता. उमेदवारीच्या आपल्या नव्या योजनेनें मुंबई सरकारनें एक स्तुत्य उपक्रम आरंभिला आहे. ह्या योजनेची फलद्रूपता अनुभवास येण्यास बराच काळ लोटावा लागेल. मुंबई सरकारनें बेकारी-निवारणासंबंधातील आपली जबाबदारी अप्रत्यक्षपणे कां होईना ओळखली, हीच गोष्ट तूर्त मह-

च्चाची आहे. सरकारच्या नव्या उपक्रमांमुळे, विद्यार्थ्यांमध्ये व्यावसायिक शिक्षणाची आवड उत्पन्न होऊन, मध्यम वर्गीतील तरुणांस एक नवीन क्षेत्र निर्माण व्हावे, हा सदरहू योजनेतील हेतु साध्य होणे कारखानदारांचे सहकार्यावर अवलंबून आहे. सरकारी पुरस्काराने चालू झालेल्या ह्या योजनेत कारखानदार मनापासून सहकार्य करतात, अशी अपेक्षा आहे.

डेक्कन ॲग्रिकल्चरल असोसिएशन, पुणे

वरील असोसिएशनचा १९३५-३६ सालचा अहवाल आमचे कडे आला आहे, त्यावरून ह्या संस्थेने ग्रामसुधारणेचे कार्य चिकाटीने व पद्धतशीर रीतीने चालविले असल्याचे स्पष्ट दिसून येते. खेड-शिवापूर हे संस्थेच्या कार्याचे केंद्रस्थान आहे. शेतकऱ्यांस त्यांच्या शेतीमध्ये सहाय्य करून त्यांची आर्थिक सुधारणा घडवून आणणे; प्रौढ शिक्षण, फिरती पुस्तकालये, व्यायाम शाळा, स्काउटिंग इत्यादी मार्गांनी त्यांचा शैक्षणिक दर्जा वाढविणे; औषधपाणी, आरोग्य, बाळंतपण, इत्यादींविषयी आस्थेने व्यवस्था करणे आणि रस्ते व पाणी-पुरवठा ह्यांची व्यवस्था लावणे, ह्या असोसिएशनच्या कार्यक्रमांतील प्रमुख बाबी आहेत. जलसंशोधन, सदीप व्याख्याने, गाई-म्हशींस दूध ज्यास्त यावे म्हणून 'मिनरल मिक्चर' ची योजना, 'शेती आणि शेतकरी' ह्या मासिकाच्या द्वारा प्रचारकार्य, इत्यादी गोष्टीहि संस्थेने चालू ठेवल्या आहेत. मासिकाच्या सुमारे ४,००० प्रतींचा जनतेत प्रसार होतो, ही अत्यंत समाधानाची गोष्ट आहे. ग्रामसुधारणेच्या कार्यकर्त्यांची एक परिषद मे, १९३६ मध्ये भरविण्यांत आली व त्यामुळे वेगवेगळ्या जिल्हांतील अनुभवाचा एकमेकांस फायदा मिळाला. सरकारने ग्रामसंघटनेचा पुरस्कार करण्यास प्रारंभ करण्यापूर्वीपासूनच डेक्कन ॲग्रिकल्चरल असोसिएशन आपले कार्य करीत आहे व अनेक अनुभवी व विद्वान लोक स्वार्थत्यागपूर्वक ह्या संस्थेस सहाय्य करीत आहेत, हा तिच्या कार्याचा एक विशेष गुण आहे. अहवालांतील तपशिलावरून संस्थेच्या कार्याची व्याप्ती मोठी असल्याचे दिसून येते. मुंबई इलाख्याच्या शेतकी खात्याचे डेप्युटी डायरेक्टर श्री. व्ही. व्ही. गाडगीळ हे असोसिएशनचे जनरल सेक्रेटरी व श्री.

वा. सि. कामत हे कार्यकारी मंडळाचे अध्यक्ष आहेत. असोसिएशनने चालविलेल्या कार्याची प्रगति होत राहो व तिच्यापासून इतरांसहि स्फूर्ति होवो, असे आम्ही इच्छितो.

रंगित सिमेंटचे प्रात्यक्षिक

नवीन इमारतींना हल्ली सिमेंट जास्त वापरण्यांत येऊ लागले आहे. सिमेंटच्या साध्या रंगाला उठाव दिसण्यासाठी त्यांत रंग मिसळीत, पण त्यामुळे सिमेंट कमी प्रतीचे होई व ते रंगहि पक्के नसत. अलिकडे ब्रिटिश पोर्टलंड सिमेंटच रंगित मिळू लागले असून त्याचे रंग कायम, टिकाऊ, सुंदर व उठावदार असतात. या सिमेंटचा उपयोग जमिनी करण्याकडेहि उत्तम होतो. मुंबई व पुणे येथे नवीन इमारतींना याचा उपयोग पुष्कळ होऊ लागला आहे. पुणे व महाराष्ट्र या भागाचे या मालाचे एकच विक्रेते श्री. मा. रा. जोशी, बी. ए., यांनी या सिमेंटचा भिंतीला गिलाव्यासाठी व जमिनीला फरशी अगर टाइल्स ऐवजी कसा उपयोग करावा हे प्रत्यक्ष दाखविण्यासाठी एक इंग्लीश प्लास्टर येथे आणला आहे; व ९४७, सदाशिव पेठ, गोखले हॉलजवळ आजपासून रोज सकाळी १० ते १ व दुपारी ३ ते ५ हे काम प्रत्यक्ष पहाण्यास मिळेल. इंजिनीअर्स, कॉन्ट्रॅक्टर्स व घरमालक यांनी या संधीचा अवश्य फायदा घ्यावा.

सत्तेचे खरे केंद्रस्थान

अमेरिकेची राजधानी पहाण्याकरिता कांहीं प्रवासी गेले होते, व आपल्या वाटाड्याजवळ त्यांनी कॅपिटोल इमारत म्हणजे कायदे मंडळांचे ठिकाण पहाण्याची इच्छा दर्शवली. वाटाड्याने प्रवाशांस मोटारीत घातले व चेंबर ऑफ कॉमर्सच्या इमारतीपुढे त्यांस उभे केले. कॅपिटोल इमारतीचा अर्धगोलाकृती डोम तेथे त्यांस कोठे दिसेना म्हणून त्यांनी चौकशी केली. त्यावर, वाटाड्याने उत्तर दिले, " मला वाटले, तुम्हाला अमेरिकेचे खरे कॅपिटोल आधी पहावयाचे आहे. चेंबर ऑफ कॉमर्सची ही संगमरवरी इमारत आहे. येथूनच राज्यकारभार खरोखर नियंत्रित केला जातो; जुन्या पुराण्या कॅपिटोलमधून नाही! मि. रुझवेल्ट ह्यांच्या आधीचे अध्यक्ष, मि. हूवर, ह्यांच्या कारकीर्दीमधील ही गोष्ट आहे व त्यामधील अभिप्रेत अर्थ उद्बोधक आहे.

WHY NOT MAKE YOUR NEW HOME

OUTSTANDING FROM ITS NEIGHBOURS ?

USE

" SNOWCRETE " White and Coloured Cements

for all external Plaster Work and Terrazzo Flooring

FOLLOW BOMBAY'S LEAD

गिलाव्यासाठी पांढरें व रंगीत सीमेंट वापरून

आपली नवी इमारत मुंबई पद्धतीने सुशोभित करा !

रंगित सीमेंटच्या पुण्यांतील नवीन इमारती

१. वाडिया कॉलेज. २. सेवासदन नर्सेस कार्टर्स. ३. लॉ कॉलेज. ४. वेस्ट एण्ड सिनेमा.

पुणे व महाराष्ट्राचे
एकमेव विक्रेते

माधव रामचंद्र जोशी, बी. ए.,

९४०, सदाशिव पेठ, गोखले हॉल जवळ, पुणे शहर.

सुखाचें मरण

११:०:५६

“देवा, मला सुखानें मरण येऊं दे,” अशी प्रार्थना मृत्यूच्या साक्षिण्यांत शारीरिक व मानसिक व्यथा अनुभवणारी माणसे करीत असतात, आणि मृत्यु टळत नसल्याने तो क्लेशरहित यौवो अशी प्रत्येकाचीच इच्छा असते. असाध्य रोगानें पछाडलेल्या माणसाचे हाळ त्यास स्वतःला सोसवत नाहीत व त्याच्या आसेष्टांस बघवत नाहीत, हा नित्याचा अनुभव आहे. प्राण हा सर्वास सारखाच प्रिय आहे आणि जगण्याची इच्छा सार्वत्रिक आहे. इसापनीर्तीतल्या गोष्टीमधील मरणेच्छु माणसासमोर प्रत्यक्ष मृत्यु उभा राहिला तेव्हां त्याच्या मनाची अवस्था झाली तशी स्थितिहि बहुतेकांची वास्तविक असते. मनुष्य ज्ञानानें मृत्यु यावा असे म्हणतो, पण त्याची जीविताशा दुर्दम असते. मनुष्य-जीव उत्पन्न होऊं नये ह्याकरितां अलकडे चाललेल्या प्रयत्नांकडे कित्येक भौतिक शास्त्रज्ञ व धर्मशास्त्रवेत्ते सहानुभूतीने पाहतात. त्याप्रमाणें असाध्य रोगानें पीडित झालेल्या जीवाचा सुखानें अंत घडवून आणण्याच्या यत्नाचें कां होऊं नये असा विचार उपस्थित होतो. मानवी जीवाचा हत्या व आत्महत्या नीति, धर्मशास्त्र, समाजशास्त्र व कायदा ह्यांनी निषिद्ध व शासनीय मानली आहे, आणि मनुष्येतर प्राण्यांचा न्याय मनुष्यास लागू होत नाही. मांसाहारी समाजांमध्येहि ते तत्त्व मानण्यांत येतें. तथापि मृत्यु टळत नाही, हें निश्चित असतां असाध्य, दुसण्याच्या यमयातनांतून रोग्याची सुटका विशिष्ट परिस्थितीत आणि नियंत्रणाखाली होण्यास कायद्यानें संमति देण्यास काय हरकत आहे? असा प्रश्न उद्भवला आहे.

ब्रिटिश हाऊस ऑफ लॉर्ड्समध्ये लॉर्ड पॉन्सॉन्बी ह्यांनी वरील प्रकारची संमति मिळावी म्हणून कायद्याचा एक मसुदा पुढें मांडला होता. परंतु वर दर्शवलेल्या नैतिक स्वरूपाच्या अडचणी ह्या बाबतीत उत्पन्न होतात आणि कायद्यांत कितीहि निर्बंध असले तरी त्याचा दुरुपयोग होण्याचा विलक्षण संभव असतो. “मला आतां मृत्यु येईल तर बरे” असे म्हणणारा व्यथित रोगी खरोखर आपलें मत बनवण्यास पात्र असतो काय? हा येथें एक महत्त्वाचा प्रश्न आहे. शिवाय, रोग्याच्या मनावर भोवतालच्या लोकांच्या इच्छा व कल्पना ह्यांचे अनिष्ट परिणाम होण्याचा संभव असतो. असाध्य वाटणारे रोग हाटवण्याचे नवीन उपाय उपलब्ध होत आहेत हेहि येथें विसरतां कामा नये. ह्या बाबतीत वैद्यांवर भलतीच जबाबदारी येऊन पडणार आहे आणि दयार्द्र अंतःकरणानें घडवून आणलेल्या मृत्यूसुखानाचें स्वरूप प्राप्त होण्याची भीति आहे. वैद्यांचें काम रोग सुरक्षितपणानें आणि त्वरेनें बरा करण्याचें आहे. ह्या मर्यादेबाहेर त्यानें जातां कामा नये, नाहीतर त्यानें भलतीच जबाबदारी आपल्या शिरावर घेतल्यासारखें होईल. क्षयासारख्या कांहीं असाध्य दुसण्यांत रोग्यांस क्लेश होत नाहीत आणि ते अनेक वर्षे जगतात. प्रत्येकास असलेला जगण्याचा हक्क त्यापासून कोणीच हिरावूं शकत नाही आणि मृत्युंशय्येवर पडलेला रोगी किंवा त्याचे आसेष्ट ह्यांस त्याचें मरण जवळ आणण्याचा निश्चय करतां येत नाही. लॉर्ड पॉन्सॉन्बी ह्यांच्या विलाच्या दुसऱ्या वाचनाची सूचना पुढें आली असतां वर दिलेल्या सर्व मुद्यांचा उच्चार वक्त्यांनी केला. त्या योगानें विलाची अनिष्टता व अमाहता बहुमताने मनास पटून तें नामंजूर झालें.

व्यापारी-उदमी लोकांस

-अपूर्व संधि-

पुणे औद्योगिक प्रदर्शन १९३७

दि डॉन ऑफ इंडिया

लाइफ इन्शुरन्स कंपनी लि., पुणे.

पुणे व सोलापूर येथें

विल्डिंग इन्व्हेस्टमेंट आणि बँकिंग डिपार्टमेंटची कंपनीचे बँकर्सनी पसंत केलेली

ता. १ आक्टो -] नवीन योजना [ता. १ आक्टो -
बर्पासून सुरू] बर्पासून सुरू

मुदतीच्या ठेवीवर मासिक व्याज देण्याची

फायदेशीर अपूर्व सोय.

बँकेच्या उतरत्या व्याजाच्या काळांत लोकांस आपले कोट्टुमिक निवाहास साधन अगर मदत म्हणून ठेवीवर मासिक, नियमित व किफायतशीर व्याज देण्याची व्यवस्था तारीख १ आक्टो-
बर १९३६ पासून अमलांत आणली आहे.

गरजूनी जास्त माहिती मागवावी अगर समक्ष भेटावे.

पुणे, ता. २२-९-३६

जनरल मॅनेजर.

पुणे येथील सर्वांत जुनी व वेळेवर कामें करणारी

टेलरिंग फर्म

पाटसकर आणि कंपनी

४८ निहाल पेठ, पुणे शहर.

सर्व प्रकारचे देशी व विलायती कापडाचे व तयार कपड्यांचे व्यापारी

आमचेकडे—शिया, पुरुष व मुलें यांचे सर्व प्रकारचे फॅशनेबल कपडे ऑर्डरप्रमाणें नेमिलेल्या वेळीं तयार करून मिळतील. घरी येऊन मेसर्समेंट घेतलें जाईल व कपडे घरपोच मिळतील.

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street,
Bombay716 Sadashiv Peth,
Poona City.

POONA CIRCULATING LIBRARY

Deccan Gymkhana, POONA 4

Magazines & Books supplied in your own home. Over 100 different English, Marathi, Hindi, Bengali, Gujrati, French & German journals to choose from.

For particulars see or write to :-

D. P. ATHALYE,
Proprietor.

फंड जमवण्याची नावीन्यपूर्ण तऱ्हा

बँकांतल्या किरकोळ आणि, पैच्या देणग्या

पांचवे जॉर्ज वादशाहा ह्यांच्या स्मरणार्थ ग्रेट ब्रिटनमध्ये एक फंड उभारण्यांत आला असून त्यांतला बराच भाग तरुण पिढीच्या शारीक उन्नतीसाठी खेळण्याचीं मैदानें देशभर पुरवण्या-प्रतिथर्थ खर्चण्यांत यावयाचा आहे. दर एक हजार वस्तीस चार एकर जमीन ह्या प्रमाणांत ब्रिटिश गांवांस मैदानें पुरवावयाचीं म्हटल्यास ती योजना अवाढव्य होईल. तथापि, शक्य तितक्या ठिकाणी खेळण्याच्या मैदानांची सोय करण्याचा तेंथें संकल्प करण्यांत आला आहे. सुमारे २६ लक्ष रुपये ह्या योजनेसाठी तयार आहेत, पण आणखी ६५ लक्ष रुपयांची जरूर भासत असल्याने ही रकम गोळा करण्याची एक नावीन्यपूर्ण तऱ्हा निश्चित झाली आहे. बँकांमध्ये ज्यांची खाती आहेत, त्या सर्व नागरिकांनी जानेवारीच्या विसाव्या तारखेस आपल्या खात्यांवर असलेल्या रकमेत किरकोळ शिल्लिंग, पेन्स असतील, ते फंडास देऊन टाकावयाचे अशी ही योजना असून सदरहु पैसे फंडांत जमा करण्याचे बँकांनी कबूल केले आहे. ज्या लोकांनी बँकां कडून कर्जे घेतलीं असतील व ज्यांच्या खात्यांत नावे रकमा असतील त्यांमधूनही वर्गणी जमा केली जाईल आणि ह्या त्यांच्या स्वार्थत्यागासहि बँकांनी संमति दिली आहे.

ह्या योजनेच्या प्रयोगाची रंगीत तालीम कॉव्हेंट्री येथें ऑक्टोबर महिन्यांत झाली तेव्हां अपेक्षित कमाल रकमेच्या मानानें शेकडा सात ह्या प्रमाणांत पैसा जमा झाला असें आढळून आले. ही लोकांच्या खुषीची गोष्ट असून त्यांनी वर्गणी देण्याची इच्छा बँकांस लेखी कळवली तरच वर्गणी जमा व्हावयाची असल्याने वरील प्रकारचें प्रमाण पडणें स्वाभाविक आहे. ब्रिटनमधील पांच प्रमुख बँकांत (पोस्टल सेव्हिंग बँका वगळून) सुमारे १ कोटी, ४० लक्ष खाती आहेत आणि त्या प्रत्येकांत सरासरीने दहा शिल्लिंगाची विल्लर आहे असें मानले तर फंडास मिळण्यासारखी एकूण रकमेची बेरीज सुमारे ९ कोटी रुपये होते. कॉव्हेंट्री येथील प्रयोगांत जमा झालेल्या रकमेचें प्रमाण सर्व देशभर पडेल असें धरल्यास फंडास ६५ लक्ष रुपये हवे आहेत, ते मिळू शकतील असा अंदाज आहे. ह्या योजनेने बँकांवर कामाचा फारच मोठा ताण पडणार आहे. एकाच दिवशीं कोट्यवधि खात्यांचे हिशेब करवि लागतील आणि खातेदारांनी मागितल्यास देणगीच्या हुकमाचे फॉर्म भरण्यासाठी पुरवावे लागतील. वर्तमानपत्रांमध्येहि हे नमुने छापून प्रसिद्ध व्हावयाचे आहेत व त्या योगानें बँका व जनता ह्यांची सोय होणार आहे. अनेक संस्थांनी फंड जमावण्याची ही योजना यशस्वी करण्यास सहाय देण्याचे स्वतःच्या अंगावर घेतले आहे. जनसेवेविषयी आस्था, स्वार्थत्यागाची तयारी व सामाजिक संघटन व शिस्त ह्यांचें प्रस्तुत योजना हें नमुनेदार उदाहरण आहे. राष्ट्राची उन्नति व सुस्थिति तरुण पिढीच्या शारीरिक व मानसिक सोपवावर अवलंबून असते, ह्याची जाणीव ब्रिटिश जनतेनें व्यक्त केली असून, तें साध्य करण्यासाठी संघटित व स्वार्थत्यागाचे प्रयत्न करण्याची तत्परता त्या लोकांनी प्रस्तुत योजनेत दाखविली आहे. ह्या उदाहरणापासून हिंदुस्थानांत किती तरी बोध घेण्यासारखा आहे हें निराळें सांगावयास हवें काय ?

स्था. १९२०

प्रथम मुंबई सरकारने व कोल्हापूर सरकारने मान्य केलेले.

जाधव टेलरिंग कॉलेज

मौद्रिक पास विद्यार्थ्यांकरिता, टेलरिंग कॅरिगचा स्पेशल कोर्स व स्पेशल फी.

नावे नोंदवा. ४९७ बुधवार, पुणे.

धी सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया लि.

कडून

हिंदुस्थानांतील प्रजेच्या हितासाठीं अनेक नाविन्यपूर्ण उत्कृष्ट योजना.

होम सेव्हिंग खाते | सोने विक्री खाते
५ तोळे व १० तोळे लगडी

चालू खाते | सेफ डिपॉझिट वॉल्ट खाते | विमा खाते

त्रैवार्षिक कॅश सर्टिफिकेट खाते | एक्झिच्यूटिव्ह आणि ट्रस्टी खाते

सविस्तर माहितीकरिता पत्रव्यवहार करा:—

स्वदेशप्रेमी लोकांनी स्वदेशी संस्थेला उत्तेजन देणें हें त्यांचें कर्तव्य आहे. जनतेची सेवा करणें हेंच आमचें ध्येय आहे. वरील स्वदेशी संस्थेकडून मिळणाऱ्या फायद्याचा अनुभव प्रत्येकानें घ्यावा.

सो. न. पोचखानवाला,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

लक्ष्मीरोड, पुणे

तारेचा पत्ता : MAHABANK : फोन नं. ५७२

अधिकृत भांडवल : : : १०,००,०००

विक्रीस काढलेलें भांडवल : ५,००,०००

खपलेलें भांडवल : २,०७,७००

रोख भरलेलें भांडवल : १,०३,१९०

दर शेअरची किं. : रु. ५०

चालू ठेवी द. द. शेंकडा १॥ टक्के व्याजानें स्वीकारल्या जातात.

सेव्हिंग बँक ठेवीवर चेक स्वीकारून द. द. २॥ टक्के व्याज दिलें जातें.

मुदतीच्या ठेवी तीन महिन्यांपासून पांच वर्षांपर्यंत स्वीकारल्या जातात. व्याजाच्या दराबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्जे, सोने, चांदी, माल, सरकारी कर्जरोसे किंवा व्यक्तिशः पतीवर रकमा दिल्या जातात.

कॅशक्रेडिट अगर ओव्हर ड्राफ्ट ह्यांवरहि कर्जे दिलीं जातात.

चेक, बिले, ड्राफ्ट, हंड्या, पेन्शन, बिले वगैरे वसूल करून दिलीं जातात.

कर्जरोल्यांची सरदेदीविक्री त्यांवरील व्याज जमा करणें हीं कामे केलीं जातात.

या बँकेवर सातेदारानें काढलेले चेक, सेंट्रल बँक, मुंबई कमिशनशिवाय वसूल करून देते. सात्यांत भरलेले मुंबई बँकांवरील चेक कमिशनशिवाय वसूल केले जातात.

शेअर सरदेदीबद्दल व व्यवहाराच्या नियमांबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

एम. व्ही. गोखले,
मॅनेजर.

रेल्वेजचे वाहतुकीचे दर आणि स्वदेशी धंदे

रेल्वेजवरील मालाच्या वाहतुकीचे दर ठरवितांना देशी कार-यांच्या सोईपेक्षां कच्च्या मालाची निर्गत कशी सौकर्याने मध्य, ह्याकडे अधिक लक्ष देण्यांत येतें, अशी हिंदी व्यापाऱ्यांची निरनिराऱ्या जुनी तक्रार आहे. बांबे युरोपियन चेंबर्स ऑफ कॉमर्सने सरकारच्याकडील कामिटीकडे आपले म्हणणे सादर करतांना ह्या शिक्षणातील कांही उदाहरणे दिली आहेत:—

परीक्षेसाठी—
चेऊन ते मुंबई (६४० मैल) १ रु. १० आ. ११ पै
सरकार ते कानपूर (६४० मैल) २ रु. ३ आ. ८ पै
आहे. गोव्हा ते कलकत्ता (१,१९१ मैल) २ रु. ४ आ. ७ पै
त्याची व ते कानपूर (७६१ मैल) २ रु. ५ आ. ४ पै
१,२ आ.

येईलकर ते मुंबई (७६३ मैल) ० रु. १२ आ. ९ पै
अपर ते अमरावती (५९९ मैल) ० रु. १२ आ. ९ पै

त्यांच्या दरांचे आकड्यावरून, कच्च्या मालाची निर्गत बंदरांकडे वेळ पडशी मदत होते व हिंदी कारखान्यांच्या मालाची ह्या कशी महाग पडते ह्याची कल्पना येईल. स्वदेशी अर्थसहाय्य स्वदेशी रेल्वेजचे सहाय्य न झाल्याने त्यांच्या वताळणी उपास्थित होतात, ह्याची अनेक उदाहरणे वेळो-वेळी ह्या पत्रांत आली आहेत. रेल्वेजचे उत्पन्न वाढवण्याच्या वताळणीकरीत कशी सध्या चालू आहे. तिचा परिणाम, ही अडचण वताळणी दूर करण्यांत होईल अशी व्यवस्था होणे आवश्यक आहे. त्यांच्या कारखान्यांशी व व्यापाऱ्यांनी आपल्या तक्रारी मालाच्या मिठीपुढे वेळीच मांडल्या पाहिजेत.

लेल्या दिशांची "स्वदेशी" विषयी तीव्र भावना येथील ह्याचे उत्सवप्रसंगी उपयोगांत येण्याचे पताका, ध्वज व दोन मानदाची चिन्हे परदेशांतून आल्यास त्यांवर शंभर अमेरिकन डॉलरचे ब्रिटिश सरकारने ठरवले आहे. ब्रिटिश नायदाच्या काळाचे एवढ्याने समाधान न होऊन ह्या मालाच्या व्यापारी व व्यावसायिकांनी व्हावयास हवी होती असे त्यांचे मत आहे. सुपरि-कृत २५ डिसेंबरपासून अमलांत येण्याचे सरकार-ह्यावर झालेले पाहून तर त्यांस फार राग आला आहे. मासाठी, पूर्वी स्वतः परदेशी माल इंग्लंडमध्ये येऊन बसेल असते. त्याचा जाब पार्लमेंटांत जबाबदार मंत्र्यास पण जन-यांत याचा अशी सूचना एका ब्रिटिश पत्राने ने पहिले-

कारण, असतो. दुकानदार खजिल झाला. ज्ञातात; ह्या मालाची आवाच्यासवा किंमत प्रथम सांगा-ताने कानदारांची घासाविशीची सवय सर्व जगभर पारि-एका तयार कपड्यांच्या दुकानांत एक गृहस्थ-यांचा व-शेष सुटाची किंमत त्याने विचारली. सावज बरे न दुकानदाराने दहा पौंड किंमत सांगितली. "ती" म्हणून जरा दटावल्यासारखे करून विचा-राने दुकानदाराने उत्तर दिले. गृहस्थाने पुन्हा पोराने केला असता, पांच पौंडांवर दुकानदार ने पांच पौंड दिले व सूट घेतला. मी पुन्हा, रली, पण मला कमी ऐकावयास येतें, नाइलाज गृहस्थ निघून गेला. दुकानदार खजिल झाला, तां

॥ श्रीहरंब भवतु ॥

श्रीमाणकेश एजन्सी

लुगडी व खणाचे व्यापारी, मार्केट रोड, पुणे.

आमचे दुकान गेली चारपांच वर्षे लुगडी-खणासंबंधी प्रसिद्ध आहेच. आम्हां सर्व प्रकारची फॅन्सी किनार, मनमोहक रंग, चालू फॅशनची पातळ व स्पेशल सास टिकेकरवाडी वेथील माल ठेवला आहे. लांब रुंद भरपूर, पोतास सफाईदार, टिकण्यांत उत्तम असा नावाजलेल्या—

“दि टिकेकर टेक्स्टाईल मिल” चा माल अगदी नवीन फॅशनचा ठेवला आहे.

प्रो. काळे ह्यांचे

‘अर्थ’ ग्रंथमालेतील तिसरे पुस्तक

व्यापारी उलाढाली

महाराष्ट्रांत व्यापार आणि उद्योगधंदे ह्यांचा उत्कर्ष व्हावा असे प्रत्येकास वाटते, परंतु ह्या संबंधांत जे व्यवहार चालतात त्यांची माहिती फार थोड्या लोकांस असते. सामान्य जनतेस कामांतून वचन करण्याची संवय लागून तीमधून निर्माण होणाऱ्या द्रव्यसंग्रहाचा उपयोग, व्यापार व उद्योगधंदे ह्यांच्या अभिवृद्धीकडे व्हावा, ह्याकरिता औद्योगिक व व्यापारी मंडळ्या ह्यांचे व्यवहार कसे चालतात, बाजारांत निरनिराऱ्या प्रकारांच्या उलाढाली कशा होतात, इत्यादि विषयांचे ज्ञान महाराष्ट्रीय समाजांत पसरणे आवश्यक आहे. वृत्तपत्रांमध्ये व ऐकिवांत ह्या संबंधांत ज्या बातम्या येतात, त्यांचे रद्दस्य ओळखण्याची पात्रता लोकांमध्ये उत्पन्न झाली पाहिजे. हे ज्ञान महाराष्ट्रीय लोकांस सुगम रितीने व्हावे, ह्या उद्देशाने प्रस्तुत पुस्तक मुद्दाम लिहिले आहे आणि त्याचा योग्य उपयोग जनता करून घेईल असा ग्रंथकर्त्यास विश्वास वाटत आहे.

पृ० १२३—किंमत १ रुपया. (ट. हं. वेगळे)

मिळण्याची ठिकाणे:—

- (१) व्यवस्थापक, ‘अर्थ’ ग्रंथमाला, पुणे २.
- (२) आर्थभूषण प्रेस, पुणे २.
- (३) दि. को. ऑपरेटर्स बुक-डेपो, ९ बेकहोस लेन, फोर्ट, मुंबई.

DECCAN BOOK STALL

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
Fergusson College Road, Poona No. 4

- (1) We stock and supply Educational books, General books & Library books.
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications.
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals.
- (4) We procure any book published any-where and supply it at publisher's price.

हिंदुस्थानांतील सहकारी चळवळीची प्रगति

गेल्या २८ वर्षांत हिंदुस्थानांतील सहकारी सोसायट्यांची संख्या ५५ पट, सभासदांची संख्या २७ पट आणि खेळते भांडवल १४२ पट, ह्याप्रमाणे वाढ झाली आहे. सालील तुलनात्मक आंकड्यांवरून ह्या प्रगतीची उत्कृष्ट कल्पना येईल:—

	१९०६-७	
	ते	१९३४-३५
	१९०९-१०	
सहकारी सोसायट्या	१९२६	१,०६,०११
मध्यवर्ती सोसायट्या,		
बँका, यूनियन्स इ.	१७	१,४१५
शेतकी सोसायट्या	१,७१३	९३,१६०
बिगर-शेतकी सोसायट्या	१९६	११,४३६
प्राथमिक सोसायट्यांचे		
सभासद	१,६१,९१०	४४,०९,६३७
खेळते भांडवल	६८,१२,००० रु. ९६,८८,५२,००० रु.	

ब्रिटिश हिंदुस्थानामध्ये, सोसायट्यांच्या संख्येच्या दृष्टीने बंगाल (२३,४२६); पंजाब (२१,८८३) व मद्रास (१३,४१९) ह्या प्रांतांचा नंबर वर लागतो. संस्थानांपैकी ग्वाल्हेरमध्ये सर्वांत ज्यास्त सोसायट्या आहेत.

सभासदांच्या संख्येच्या दृष्टीने मात्र मद्रास, बंगाल व पंजाब असा अनुक्रम लागतो. संस्थानांत त्रावणकोर, म्हैसूर व ग्वाल्हेर असा अनुक्रम आहे.

लोकसंख्येच्या मानाने दर माणशी खेळते भांडवल, ब्रिटिश हीत ३ रु. २ आ. आणि संस्थानांत २ रु. ५ आ., म्हणजे सर्वसाधारण सरासरीने ३ रुपये पडते. खेळत्या भांडवलाचे दृष्टीने बंगालचा पहिला, पंजाबचा दुसरा, मुंबईचा तिसरा व मद्रासचा चौथा नंबर लागतो. म्हैसूर संस्थानांतील सहकारी चळवळीने इतर सर्व संस्थानांपेक्षा ज्यास्त खेळते भांडवल जमा केले आहे. हिंदुस्थानांतील मध्यवर्ती बँकांच्या संख्येत १९३४-३५ मध्ये वाढ झाली आहे व त्यांस मिळालेला नफाहि ५६ लाखांवर गेला आहे. एकूण सर्व सोसायट्यांस मिळून १ कोटी ८४ लक्ष रुपये नफा झाला आहे.

संपत्तीच्या वांटणीत फरक पडला नाही

गेल्या महायुद्धानंतरच्या काळांत संपत्तीच्या सामाजिक विभागणीमध्ये विशेष फरक पडलेला नाही आणि वांटणीमधील विषमता कायम राहिली आहे, असे ग्रेट ब्रिटनमधील एका चौकशीच्या अहवालावरून दिसून येते. १९३४ साली मृत झालेल्या पंचविसावरील वयाच्या लोकांत, आपल्या पश्चात १,३०० रुपयांवर रकम ठेवणारे शेंकडा २९ इसम आढळले. १९२४ साली तत्सम आंकडा २६ होता आणि युद्धपूर्व वर्षांत तो १८ होता. ह्यावरून, राष्ट्रांतील वैयक्तिक भांडवलाचा संचय वाढला आहे, हे मात्र सिद्ध होत आहे. तथापि, फार मोठ्या जिद्दग्यांची संख्या कमी झाली आहे. १९११-१३ साली, एकूण लोकसंख्येपैकी पंचविसावरील वयाच्या लोकसंख्येत शेंकडा एक ह्या प्रमाणांत देशातील ७० टक्के भांडवल होते. १९२४-३० मध्ये, हेच शेंकडा एक टक्के लोक एकंदर भांडवलाच्या ६० टक्के भागाचे मालक होते.

परराष्ट्रीय प्रवासी आकर्षण्यांत फायदा

००००००००

परदेशांतून येणाऱ्या प्रवाशाने प्रत्येकी दहा डॉलर दिवा वाचून त्यास आपल्या हद्दीत येऊं यावयाचें नाहीं, असा अमेरिकेनें १९२० सालीं केला आणि त्याचा हेतु परकी लोकां उदरनिर्वाहार्थ त्या देशांत होणारी गर्दी बंद करणे हा होता. पूर्वी अमेरिका हा देश दरिद्री व बेकार युरोपिअनांचें मातृ देश होता आणि त्यांतली वस्ती तुरळक असल्यानें नवीन कन्यांची भरती झाल्यास त्यास हरकत घेण्याचें प्रयोजन नव्हतें परंतु महायुद्धानंतर परकीयांच्या येण्यावर निर्बंध घालणें रिकन राष्ट्रास आवश्यक भासलें आणि इतर देशांतील कन्यांची अमेरिकन नागरिकांशीं होणारी स्पर्धा थांबली. तोटो म्हणून ग्रेट ब्रिटननें अमेरिकन प्रवाशांवर परवान्याचे प्रत्येकी दहा डॉलर घेण्यास सुरवात केली. १९२५ मध्ये अमेरिकेनें पांच वर्षांपूर्वी बसवलेली पट्टी चाळीस राष्ट्रांशीं करार काढून टाकली किंवा कमी केली. इंग्लंडमध्ये अल्पकाळ राहणाऱ्या अमेरिकनांचे बाबतींतली प्रवास-पट्टी ब्रिटिश सर्वां कांहीं शर्तींवर कमी केली. तथापि, दहा डॉलरची परवाना सर्वसाधारणपणें चालूच राहिली.

ग्रेट ब्रिटनचें हें धोरण त्याच्या स्वार्थासच विधातक होतें. रिकन प्रवासी इंग्लंडमध्ये येऊन लाखो रुपये खर्च करून त्यांचा फायदा ब्रिटिश लोकांस मिळतो. अमेरिकन प्रवासी प्रमाणें ब्रिटिश उद्योगधंदे व व्यापार ह्यांस सहाय्य करून त्यांच्या प्रवासास अडथळा करणें म्हणजे ब्रिटिश लोकांनीं संतुष्टी नुकसान करून घेणें असा नास्तविक प्रकार होता. उदाहरणार्थ १९२५ सालीं परवान्याचे पैसे भरून ब्रिटिश किनाऱ्यांवर ६८,५८८ अमेरिकन प्रवासी उतरले आणि त्यांनीं हिंदी पट्टीचें उत्पन्न अवघे ४१ लक्ष रुपये झालें. प्रवास-पट्टीचें उल्लंघन करून ब्रिटिश सरकारनें ती आतां दहा डॉलरची करणयाचें ठरविलें आहे. ही आडकाठी दूर झाल्यानें अमेरिकन प्रवाशांची संख्या वाढून ब्रिटिश व्यापाराचा फायदा होईल अशी अपेक्षा आहे. कांहीं वजनदार ब्रिटिश पुढाऱ्या आपल्या सरकाराकडे ह्यासंबंधांत तक्रार केल्याचा हाणाम आहे. आपल्या देशांत बाहेरून कोण लोक येतात नजर ठेवणें राष्ट्रीय सरकारांस आवश्यक असतें आणि त्या कांहीं माणुगी नियंत्रणात्मक व्यवस्था परवान्यादाखल केलेली परंतु त्या व्यवस्थेस कराचें स्वरूप देण्यांत सरकाराचा किंवा त्यांचा फायदा नसतो. उलट, परकीयांनीं आपला देश कौतुकावयास यावें अशी त्यांची इच्छा असली पाहिजे व असतेहि. परकी प्रवासी शिक्षांत पैसे घेऊन येतो आणि ते खर्चातून ते पैसे स्वकीयांच्या शिक्षांमध्ये निरनिराळ्या स्वरूपांत घेऊन म्हणून परकी प्रवाशांस आकर्षून घेण्याचेंच धोरण बहुतेक संशयानुसार अंगिकारतात. हिंदुस्थानांत प्रतिवर्षी हजारों अमेरिकन न येतात, त्यांपासून ह्या देशांतल्या व्यापाऱ्यांचा, कारागिरी व रेल्वेचा पुष्कळ फायदा होतो, असा अनुभव आहे.

महिंद्रकर बदर्श हांचे

गिरगांव, मुंबई

थं
कर

सुशिक्षितांमधील बेकारीचे निवारण

मुंबई सरकारची नवी योजना

मध्यम वर्गातील सुशिक्षितांमधील बेकारीचा प्रश्न सोडविण्यास निरनिराळ्या प्रांतांनी हळू हळू सुरवात केली आहे आणि मुंबई सरकारनेही आतां एक योजना आखली आहे. व्यावसायिक शिक्षणाच्या सोईचे अभावी आज कित्येक तरुण मॅट्रिकच्या परीक्षेस बसतात आणि अत्यंत स्वर्चाचे असे कॉलेजांतील शिक्षण घेऊनही नोकरी न मिळाल्याकारणाने अखेर पस्तावतात. मुंबई सरकारने ही गोष्ट विचारांत घेऊनच आपली योजना तयार केली आहे. एका दुय्यम डायरेक्टर ऑफ इंडस्ट्रीजची खास नेमणूक त्याप्रीत्यर्थ करण्यांत यावयाची आहे. ह्या अधिकाऱ्यास दरमहा १,२५० रुपये पगार व १०० रुपये वहानासाठी भत्ता देण्यांत येईल.

मुंबई व अहमदाबाद येथील अनुक्रमे ५६ व ३३ कारखान्यांनी दरसाल अनुक्रमे २७५ व १०० विद्यार्थी उमेदवार म्हणून घेण्याचे कबूल केले आहे. इंग्रजी सातव्या इयत्तेपर्यंत शिकलेल्या ह्या विद्यार्थ्यांस पांच वर्षे उमेदवारी करावी लागेल. सुरवातीस त्यांस दरमहा १५ रुपये मेहनताना मिळेल आणि लायकीप्रमाणे पुढे त्यांत वाढ होईल. उमेदवारीची मुदत संपल्यावर त्यांची वरच्या दर्जाचे कामगार म्हणून नेमणूक होईल. ह्या शिक्षणाबरोबरच, प्रत्येक विद्यार्थ्यांस सायंकाळी आपआपल्या विषयासंबंधाच्या व्याख्यानांचे वर्गास हजर राहणे लागेल. २५ ते ३० विद्यार्थ्यांचा एक एक वर्ग बनविण्यांत येईल. ह्या वर्गाची सालीना फी २० रुपये आहे. ज्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न १,००० रुपयांपेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांपैकी, काहीं जणांस नादार म्हणून घेतले जाईल. ह्या सर्व योजनेवर देखरेख करण्याकरितां डायरेक्टर ऑफ इंडस्ट्रीज ह्यांचे अध्यक्षतेखाली एक कमिटी नेमण्यांत आली आहे.

शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या

मुंबई सरकारच्या योजनेस अनुसरून येत्या पांच वर्षांत साली दिल्याप्रमाणे उमेदवारांच्या शिक्षणाची व व्यवसायाची व्यवस्था होईल:—

१९३७-३८	१९३८-३९	१९३९-४०	१९४०-४१	१९४१-४२
मुंबई २७५	२७५ नवे	२७५ नवे	२७५ नवे	२७५ नवे
	१७५ पूर्वीचे	३२५ पूर्वीचे	४७५ पूर्वीचे	६२५ पूर्वीचे
२७५	४५०	६००	७५०	९००
अहमदाबाद १५०	१५० नवे	१५० नवे	१५० नवे	१५० नवे
	१०० पूर्वीचे	१२५ पूर्वीचे	२७० पूर्वीचे	३५५ पूर्वीचे
१५०	२५०	३७५	४२०	५०५
एकूण ४२५	७००	९७५	१,१७०	१,४०५

कारखान्यांच्या मालकांकडून मिळालेल्या आश्वासनाचे आधारेाने वरील अंदाज करण्यांत आला आहे. पांच वर्षांचे अखेरीस उमेदवारीच्या ह्या नव्या योजनेचे फल प्रत्यक्ष दिसून येईल.

निवडक बाजारभाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
१% करमाफ लोन (१९४५-५५) ...	१२१-६
१% (१९३९-४४) लोन ...	१०८-१४
४३% लांब मुदत (१९५५-६०) ...	१२०-८
४% १९६०-७० ...	११५-९३
४% १९४३ ...	१११-९३
३३% बिनमुदत ...	१००-६
३३% १९४७-५० ...	१०७-८
२३% १९४८-५२ ...	१०१-८

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (बिगर गॅरंटी व लांब मुदत)	११२-०
४% मुंबई म्युनिसिपल (लांब मुदत) ...	१११-१२
४% मुंबई सिटी इंप्रूव्हमेंट ट्रस्ट बॉण्ड (७०वर्षे मुदत)	१११-१२
४% म्हैसूर कर्ज (१९५३-६३) ...	११३-६
५% म्हैसूर (१९५५) ...	१२६-८

मंडळ्यांचे भाग

बँका

बँक ऑफ इंडिया (भाग १०० चा, पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	१३७-८
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	११५-०
मॅट्रल बँक ऑफ इंडिया (५० पैकी २५ रु. भरले व ६% डिव्हि.)	३५-४
इंपीरिअल बँक (५०० रु., १२% डिव्हि.)	१५८७-८
रिझर्व्ह बँक (१०० रु.)	१४१-८

रेल्वेज

इंड-बारामती (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ४३%)	१०४-८
राचोरा-जामनेर (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ४३%)	९८-०
अहमदाबाद-प्रांतज (५०० रु. चा भाग, डिव्हि. १०)	९२१-२

बीज

बॉन्ड ट्रॅम्वे (ऑर्डि. भाग ५० रु. डिव्हि. १३%)	१५३-२
कराची (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२६७-८
पुणे इलेक्ट्रिक (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२६५-०
टाटा पॉवर (१,००० रु. ऑर्डि. डिव्हि. ६३%)	१६४६-४
टाटा पॉवर (१,००० रु. प्रेफरन्स, डिव्हि. ७३%)	१६१७-८

इतर

टाटा आयर्न (१५० रु. प. प्रेफरन्स डिव्हि. ६%)	१९९-६
टाटा आयर्न (१०० रु. ड. प्रेफरन्स, २२ रु. ८ आ.)	१७७-८
टाटा आयर्न (७५ रु. ऑर्डि.)	२४७-०
टाटा आयर्न (३० रु. डिफर्ड)	९५०-०

सोने-चांदी

सोने (मिंट) प्रत्येक तोळ्यास	३५-१
चांदी (मिंट) प्रत्येक १०० तोळ्यास	५२-६

किंमत ओव्हरकोट खरेदी करा

रु. १२॥

बुधवार चौक, पुणे

“ दुसरें मूल्यमापन जाहीर झालें ”

स्थापनेपासूनच भागीदारांना ६ टक्के फायदा व विमोदारांस वाढता नफा वांटून
जुन्या व स्थिर झालेल्या कंपन्यांस कठीण असें अपूर्व यश संपादन केलेली
पहिलीच महाराष्ट्रीय विमा कंपनी:-

कॉमनवेलथ विमा कंपनी लि., पुणे.

अध्यक्ष-श्री. न. चिं. केळकर, संचालक, केसरी

हयातीतील विम्यास } दुसऱ्या मूल्यमापनांत वांटलेला { हयातीनंतर विम्यास
३७॥ रु. } दर हजारी त्रैवार्षिक नफा { ४५ रु.

जास्त माहितीकरितां समक्ष भेटा अगर लिहा.

मॅनेजिंग एजन्ट्स.

न. वि. वडनेरकर

जव्हेरी आणि सराफ,
राविवार पेठ, सराफ
वझार, पुणे २.

आमच्याकडे सोने, चांदी व
मोत्यांचा माल सात्रांचा मित्रेल.
तसेंच जुन्या जिनसा योग्य भावानें
सरेदी केल्या जातील.

शुभकार्यांत भेट देण्याकरितां
सोन्याचांदीच्या नमुनेदार व सुनक
वस्तु मिळतील.

वास्तुशास्त्रज्ञ व घरमालक

आमचा इमारतीच्या बांधकामाचा चुना शिफारसपूर्वक
व अगत्यानें वापरतात.

“ गिलाव्याचा चुना हा तर आमचे चुन्याचे
धंद्यातील विशेष होय.”

भाऊ गंगाधर साठे,

बिल्डिंग कॉन्ट्रॅक्टर व मळलेल्या चुन्याचे व्यापारी,
५१२ सदाशिव, चिमण्या गणपती चौक, पुणे २

शास्त्रशुद्ध पायावर काम करणारी, महाराष्ट्राची
प्रमुख प्राव्हिडेंट विमा कं.

दि हिंद बेनिफिट सोसायटी लि.

च्या लोकप्रिय

प्रपंच पॉलिसीकरितां प्रचारक पाहिजेत.

माहितीसाठीं लिहा.

किताब बिल्डिंग, बुधवार, पुणे.

सेक्रेटरी.

रु. ५,००० आपलें बक्षिस आतांच मिळवा

प्रवेश फी
रु. १
(प्रत्येक यत्नास)

सीलबंद उत्तर

दि वेस्टर्न बँक ऑफ इंडिया

जवळ ठेवण्यांत आलें आहे.

प्रत्येक विनचूक उत्तरास
किमान २०० रु.
मिळण्याची हमी.

फी व उत्तरें मिळण्याची अखेरची तारीख १६-१-३७]

[निकाल तारीख २१-१-३७.

	१५	

बाजूचे कोष्टकांत ० ते २५ पर्यंतचे आंकडे अशा रीतीनें भरा कीं, ज्यांची उभी, आडवी व काटकोनी बेरीज ५५ यावी. कोष्टकांत एकच आंकडा पुनः येऊं नये. सीलबंद उत्तराशीं जुळणाऱ्या प्रत्येक उत्तरास किमान २०० रुपयांचें बक्षिस गॅरंटीनें दिलें जाईल. म. ऑ. अगर इंडियन पोस्टल ऑर्डरबरोबर पाठविलेलीं साध्या कागदावरील कितीहि उत्तरें स्वीकारलीं जातील. बक्षिसांच्या रकमेची गॅरंटी असून कोणत्याहि कारणानें ती कमी केली जाणार नाहीत. मॅनेजरचा निकाल कायद्यानें बंधनकारक व अखेरचा समजला जाईल.

वि. सू. ७ जानेवारी १९३७ पूर्वी उत्तरें पाठविणारांपैकीं ज्यांचें उत्तर बरोबर येईल त्यांत १,००० रु. वांटले जातील. उत्तरें व फी प्रीमियर कमांडीअल एजन्सी, कॉर्पोरेशन डिपार्टमेंट, बाँबे बझार, कराची ह्या पत्त्यावर पाठवावीत.

हे पत्र पुणे, पेठ भांबुडां घ. नं. ९३६१३ आर्यमण छापखान्यांत रा. अनंत विनायक पटवर्धन यांनी छापिलें, व रा. श्रीपाद वामन काळे, बी. ए., यांनी 'दुर्गाधवास,' भांबुडां, घ. नं. ९२५/१३, पुणे शहर, येथें प्रसिद्ध केलें.